

Pogovori s sodobnimi gledališkimi režiserji

Vselej izumljati na novo

V 149. zvezku Knjižnice Mestnega gledališča ljubljanskega je pred dnevi z naslovom *Režija in igra izšel zajeten izbor (492 strani) dvajsetih intervjujev z mednarodno uveljavljenimi sodobnimi gledališkimi režiserkami in režiserji Evrope in Severne Amerike, ki sta ga posebej za slovenske ljubitelje sodobnih uprizoritvenih umetnosti iz knjižne trilogije v Kanadi že objavljenih pogovorov s šestdesetimi režiserji (*Mise en scène et jeu de l'acteur*) pripravili avtorica Josette Féral in urednica zbirke Petra Pogorevc, prevedla pa jih je Sonja Dular.*

SLAVKO PEZDIR

Ugledna kanadska gledališka kritičarka in teoretičarka, predstojnica École supérieure de théâtre na Univerzi Québec v Montréalu, voditeljica raziskovalne skupine na temo Učinki performativnosti in prisotnosti ter med leti 1999 in 2003 predsednica International Federation for Theatre Research (IFTR) Josette Féral je na pobudo prejšnje urednice te zbirke Alje Predan ter ob sodelovanju njene naslednice Petre Pogorevc izbrala dvajset intervjujev izmed tistih, ki jih je od leta 1990 do 2006 opravila z reži-

serkami in režiserji iz Nemčije, Francije, Italije, Velike Britanije, Danske, Rusije, Kanade in ZDA ter objavila v treh zvezkih svoje trilogije (*Prostor teksta*, 1997; *Telo na odru*, 1998; *Glasovi žensk*, 2007).

Kot je Josette Féral zapisala v predgovoru k slovenski izdaji (po 19 evrov za izvod), »izraža izbor intervjujev stanje v današnjem gledališču, ki živahno prestopa meje in povsod kaže, kako zelo si je lahko podobno in hkrati različno. V besedilih preseneča prepričanje vseh intervjuvanih režiserjev in režiserk, da je treba v gledališču pravila vedno izumljati na novo. ... Vsaka

predstava je poseben izziv. Vedno je treba vse odkriti na novo.« Z izbranimi intervjuji je avtorica želela svojim »bralcem ponuditi priložnost, da bi stopili v dialog s praktiki, katerih predstave gledajo na odru, z njihovim odnosom do šolanja igralca, njihovimi pričakovanji in delom v gledališču. Spraševala sem jih o njihovih estetskih postopkih in vizijah, predvsem pa o delu z igralci in bolj na splošno o tehnikah in teorijah igre.«

V prvem delu slovenske izdaje *Režija in igra* z naslovom *Prostor teksta, telo na odru* je na začetku objavljena avtoričina zajetna uvodna študija iz prve knjige intervjujev (*Prostor teksta*, 1997) z naslovom *Igralska umetnost*, ki ji sledijo njeni pogovori z Rezo Abdohom, Eugeniem Barbo, Dariom Fojem, Elizabeth LeCompte, Robertom Lepageom, Pol Pelletier, Richardom Schechnerjem, Petrom Sellarsom, Anatolijem Vasiljevom in Robertom Wilsonom. Pogovore zaključujejo izčrpne biografije predstavljenih umetnikov in umetnic. Drugi del z naslovom *Glasovi žensk* pa uvaja avtoričina tehna uvodna študija k zadnji knjigi njene trilogije (*Ko režirajo ženske*), tej pa sledijo pogovori z odrskimi umetnicami JoAnne Akalaitis, Anne Bogart, Irina Brook, Emma Dante, Jill Greenhalgh, Helgard Haug, Brigitte Jaques-Wajeman, Katie Mitchell, Franca Rame in Marianne Weems in še biografije predstavljenih sogovornic.

O igri, igralcih in njih izobraževanju

Anne Bogart (ZDA): »Pri izobraževanju igralca je važna strogost. Po mojem mnenju večina igralskih šol ni dovolj stroga.«

Robert Lepage (Kanada): »Bit igralec, pripovedovati stvari, biti zmožen sprememb in preobrazb, to terja veliko sproščenosti in notranjega miru! To dvoje izhaja iz znanja; ne iz absolutnega znanja, ampak iz znanja o tem, kaj počnemo.«

Brigitte Jaques-Wajeman (Švica, Francija): »Igra je obrt. Več ko igrate, bolje se je naučite in bolj jo obvladate. Če igrate v slabih okoliščinah in s slabimi režiserji, lahko samo izgubite.«

Anatolij Vasiljev (Rusija): »Že na začetku si je treba odgovoriti na preprosto vprašanje: 'Ali sem se pripravljen žrtvovati in biti tam, pa ne zato, da bi užival ali da bi mi ploskali?' Če je igralec pripravljen na žrtvovanje, se mora zavedati, da bo lahko začel igrati šele po sedmih letih.«

Eugenio Barba (Italija, Danska): »Osnova gledališča niso igralec, prostor, besedilo, ampak gledalčeva pozornost, pogled, poslušanje, misel. Gledališče je umetnost gledalca.«

Dario Fo (Italija): »Dober komik je lahko dober dramski igralec, medtem ko dober dramski igralec ni nujno tudi dober komik. Obstajajo dobri tragedi, ki nimajo nobenega smisla za humor ali pripovedovanje šal.«

Irina Brook (Francija): »Igralčeva prezenca izžareva njegovo notranjost, nekaj, kar hoče igralec posredovati naprej, nekaj velikodušnega in globokega.«

Emma Dante (Italija): »Ne vem, kaj pojmuje kot 'prezenca', globoko pa verjamem, da mora imeti igralec sposobnost prilaščanja paralelnega sveta. To mora prenesti v ta svet s pomočjo kretnje in pogleda, ki imata moč, da pri gledalcih povzročita neko vrsto kratkega stika.«